

Tilateurastustoimintaa kehitetään yhteispohjoismaisin voimin

Pienteurastus pohjoismaissa -hankkeen ensimmäinen työtapaaminen järjestettiin tammikuun alussa Liedossa. Viranomaiset, yrittäjät ja lähiruuan edistäjät Norjasta, Islannista, Ruotsista ja Suomesta vaihtoivat kokemuksia ja kartoittivat toimintatapoja, joilla pienimuotoista teurastustoimintaa voitaisiin helpottaa. Kolmevuotisen yhteistyöhankkeen tavoitteena on löytää uusia ratkaisuja ja toimintatapoja tilateurastamojen lihan tarkastukseen ja teurasjätteiden käsittelyyn.

Tarkastuskäytännöt vaihtelevat

Pohjoismaiden melko samanlaisesta lainsäädännöstä huolimatta vaihtelevat eläintarkastuskäytännöt sekä maiden sisällä että maiden välillä. Ruotsissa on havaittu suuria eroja

eläintarkastuksen tarkkuudessa tilojen välillä, vaikka maassa toimii vain muutama tarkastaja. Lisäksi maksut ovat vaihdelleet suuresti tarkastukseen liittyvien eripituisten matkojen tuomien kulujen vuoksi. Tähän puutteeseen tuli tämän vuoden alussa helpotusta valtion kolmeksi vuodeksi myöntämästä miljoonan euron avustuksesta, jolla halutaan tasata sijainnista johtuvia kuluja. Islannissa aiotaan käyttää eläinlääkärien ohessa terveän eläimen tunnistamiseen koulutettuja avustajia lihan tarkastukseen. Vielä ei ole määritelty, millaisen koulutuksen avustaja tarvitsee. Suomessa tarkastukset suorittaa kunnaneläinlääkäri. Järjestely takaa teurastamon ulkopuolisen asiantuntevuuden myös syrjäisemmillä seuduilla. Ongelmia tuottavat käytännössä kunnittain suuresti vaihtelevat tar-

kastusmaksut. Toisinaan on ollut vaikea saada eläinlääkäriä ajoissa paikalle.

Suurin osa eläimestä ei ole lihaa

Kun eläin teurastetaan, puolet ruhosista ei ole lihaa. Sivutuotteiden käsittelyä määrittää sivutuoteasetus. Nykyjärjestelyt ovat johtaneet siihen, että monissa teurastamoissa sivutuotteet käsitellään kalliina jätteenä, vaikka miltei koko ruho pystyttäisiin hyödyntämään. Terveissä eläimissä on vain vähän riskialtista ainesta, kun sitä käsitellään asiantuntevasti. Hinnoittelu ei suosi lajittelua ja monilta teurastamoilta puuttuu asiantuntijuutta jatkojalostuksen monipuolisista mahdollisuuksista. Norjassa ja Ruotsissa kerätään suuri osa sivutuotteista jätteenä. Lampaan villa ja nahka

"Teurastusalalla emme ole tottuneet katsomaan kovin kauas. Tämä seminaari avasi uuden toimintamallin pohjoismaisessa yhteistyössä", kiteytti Norjan hankevastaava Jens Eide seminaarin jälkeistä tunnelmaa.

Opintokäynti Lallin Lammas Oy:ssä

käsitellään erikseen ja jatkojalostetaan. Norjassa Norsk Protein kerää loput sivutuotteista ja myy osan ulkomaille. Silti sivutuotteet muodostavat teurastamoille merkittävän kulu-erän. Sen vuoksi kompostointiyhteistyö kiinnostaisi yrittäjiä. Norjan pohjoisosassa, Finnmarkissa, saa kompostoida ja levittää terveiden eläinten vatsan ja suolen sisältöä suoraan pellolle, jos on hakenut viranomaiselta siihen luvan. Islannissa ei ole pien-teurastamoja, mutta teoriassa syrjäseuduilla saa kompostoida ja haudata teurasjätteitä maahan. Meneillään olevassa projektissa Pohjois-Islannissa kompostoidaan suuren teurastamon jätteet. Hankkeessa hyödynnetään suomalaista tekniikkaa.

Upsalan kaupungin bussit kulkevat teurasjätteen voimalla

Ruotsissa lyhyet välivarastointiajat koetaan ongelmallisiksi. Kompostointi ei ole mahdollista. Tai paremmin sanottuna, se olisi mahdollista hakemal-

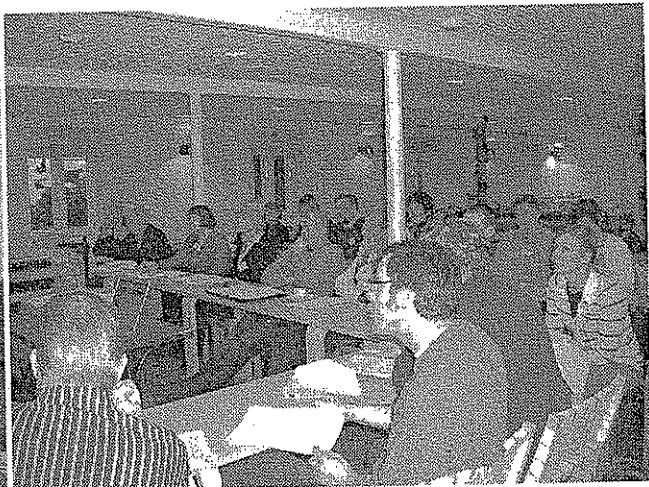
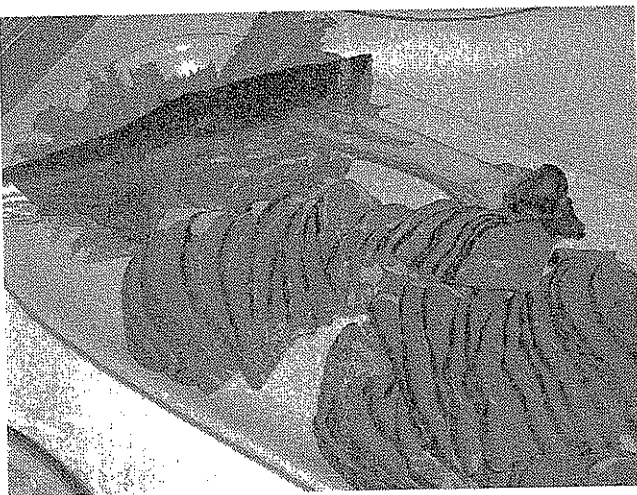
la viranomaishyväksyntä, mutta tieto hyväksyttävistä menetelmistä puuttuu. Kiinnostus tilakohtaisiin biokaasulaitoksiin on suuri, mutta kokemusta niistä ei ole. Isoista laitoksista tiedetään enemmän. Upsalan kaupungissa liikennelaitos hyödyntää jo teurasjätteestä tuotettua biokaasua linja-autojen polttoaineena.

Toimivia lajittelukäytäntöjä on mutta niitä ei tunneta

Suomessa maa on jaettu kahteen vyöhykkeeseen: Suurin osa Länsi- ja Etelä-Suomesta on määritelty tiheästi asutuksi seuduksi. Suurin osa lopusta on harvaan asuttua. Harvaan asutulla alueella saa luokan 2 ja 3 sivutuotteet pienessä määrin kaivaa maahan. Kompostoida saa myös, jos hakee kompostoinnille Eviran hyväksynnän. Hyväksynnän saamiseksi on osoitettava, että komposti saavuttaa riittävän lämpötilan ja lämpötilaa pystytään seuraamaan. Tämä onnistuu parhaiten pienessä kompostorissa.

Toimivia yksiköitä ei vielä ole. Luokan 1 sivutuotteet on aina toimitettava Honkajoen käsittelylaitokselle. Sinne toimitettavat erät voidaan pakastaa ja saada näin järkevämmät kuljetusvälit.

Tiheämmin asutulla alueella mitään ei saa kaivaa maahan, vaan sivutuotteet on käsiteltävä hyväksytyissä laitoksissa. Hyväksytyjä päälaitoksia ovat Honkajoki Oy, jossa käsitellään luokan 1 sivutuotteet ja Findest Protein luokalle 2 ja 3 Kaustisilla. Lisäksi suurin osa luokan 2 ja 3 sivutuotteista saa toimittaa tilarehustamoille jalostettavaksi turkiseläinten rehuksi. Teoriassa luokkien 2 ja 3 sivutuotteita voitaisiin käsitellä paikallisesti biokaasulaitoksissa tai ohjata muuhun jatkojalostukseen. Käytännössä monin paikoin viedään kaikki sivutuotteet jätteenä lajittelematta Honkajoelle, koska hintaero luokkien välillä on hyvin pieni ja kuljetus eri paikkoihin lisäisi kustannuksia. Moni pienteurastusyrittäjä kokee, ettei la-

Pienteurastamojen tuotteet tuottavat monimuotoisia makuelämyksiä ja luovat maakuntien kasvot.

1800-luvun navetta oli tuottoisa kokoussympäristö

jittelu riskiaineksien ja muun välillä kannata. Lajittelua hankaloittaa tarvittava punnitus ja puuttuva rahtisopimusjärjestelmä. Vaikka punnitus ja lajittelu suoritetaan teurastamolla, on kuljetuksissa usein tapahtunut sekaannuksia. Laskun sekaannuksista maksaa teurastamo.

Sivutuoteasetus kaipaa selvennystä

Kun työpajaseminaarissa oli tutustuttu eri maiden käytäntöihin, pohdittiin työryhmissä, mitä toimenpiteitä tarvitaan tilanteen parantamiseksi. Monille osanottajille oli yllättävää huomata, ettei tilanteen helpottaminen vaadi useimmissa kysymyksissä uutta lainsäädäntöä, vaan toimivien ratkaisujen laajempaa käyttöönottoa. Ruotsissa Elintarvikevirasto (Livsmedelsverket) on luonut tähän tarkoitukseen kaksi neuvoa antavaa virkaa.

Lainsäädännöllistä muutosta kaivattiin sivutuoteasetukseen, etenkin luokkien määritelmiin. Seminaari osoitti, että nykyinen jaottelu tekee jo keskustelun asiasta hyvin vaikeaksi. Käytännön kannalta olisi järkevää erottaa riskiaines ja jätteet selkeämmin hyödyllisistä sivutuotteista. Asiallisen jatkokäsittelyn kannalta on tärkeää, ettei joidenkin riskiaineksien vuoksi jouduta kokonaisuutta käsittelemään vaikeimman kautta. Jotta kaikkia sivutuotteita ei luokiteltaisi jätteeksi, tarvitaan lainsäädäntöön takaisin sanat riskiaines ja jäte.

Eläintarkastus osana teurastamon laatuketjua

Seminaarin yhteydessä järjestetty opintokäynti pienelle teurastamolle osoitti, että lajittelu voidaan järjestää sujuvasti, kun se suunnitellaan osaksi teurastustapahtumaa. Yhteistyö

eläinlääkärin kanssa toimi teurastamolla esimerkillisesti. Iltapäivällä tapahtuvat eläintarkastukset mahdollistivat sujuvan teurastustoiminnan riippumatta eläinlääkärin kiireellisistä hälytyksistä. Vaikka käytäntö sopii vain tiloille, joilla teurastettavat eläimet ovat yön yli, se osoittaa oikeaan suuntaan: Kun teurastaja mieltää eläinten tarkastuksen hyödylliseksi toimenpiteeksi ja eläinlääkäri pien-teurastamon edistyksenä eläinten eettisessä kohtelussa, molempia tyydyttävä ratkaisu voi löytyä nykysäädöksen sisälläkin.

www.ruokasuomi.fi kohdassa tilaisuuksien materiaali on ruotsinkielinen kooste koko työpajasta.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto Eviran www-sivulla on tietosivu liityen eläinperäisiin sivutuotteisiin osoitteessa: http://www.evira.fi/portal/fi/asiakokoukset/elainperaiset_sivutuotteet

Miten tästä eteenpäin?

- Kuntien voimaitosten ja teurastamojen yhteistyö on suositeltavaa, jotta löydettäisiin erilaisilla pilottiprojekteilla tehokkaat tavat energian hyödyntämiseksi biokaasuna.
- Teurasjätteen lannoitevoiman saamiseksi talteen tutkimuslaitoksilta toivotaan avoimia tutkimuksia turvallisten kompostointimenetelmien kehittämiseksi.
- Tietoa tarvitaan myös välivarastointimenetelmistä. Välivarastointia parantamalla saadaan sivutuotteiden jatkokäsittely taloudellisemmaksi.
- Tutustumiskäynnit toimiviin biokaasulaitoksiin voivat lisätä tietämystä ja madaltaa kokeilukynnystä.
- Projektikirjasto, jonne kaikki tila- ja pienteurastukseen liittyvät tutkimukset kerättäisiin, auttaisi tehostamaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- Pätevyysvaatimuksia ja mahdollista lyhytkoulutusta tulisi harkita. Tällä hetkellä tietoa ei ole kaikilla sitä tarvitsevilla. Tietovajauksesta kärsivät sekä ammatinharjoittajat että neuvontaa ja valvontaa harjoittavat viranomaiset. Ratkaisuja haettaessa on tärkeää pitää mielessä, että pienteurastamoilla toimivat usein erilaiset ratkaisut kuin vain harvoin teurastavilla tilateurastamoilla

Lisätietoja

Heidi Valtari

puh. (02) 333 6416, 0400 487 160

heidi.valtari@utu.fi